

Tellija: Sotsiaalkindlustusamet

Riigihanke nimetus: „KOV lastekaitse korralduse ja lastekaitsetöö üle tehtava haldusjärelvalve riskimudeli väljatöötamine Sotsiaalkindlustusametile“

Sotsiaalkindlustusamet (SKA) otsib partnerit, et välja töötada riskimudel kohalike omavalitsuste (KOV) lastekaitse korralduse ja lastekaitsetöö üle tehtava haldusjärelvalve valimi koostamiseks. Koostatav riskimudel võimaldab esile tuua kohalikud omavalitsused, mille puhul on risk, et haldusaktide õiguspärasus, lastekaitsetöö kvaliteet ning lastekaitsetöö korraldus ei vasta õigusaktides sätestatule. Arendatava riskimudeli alusel koostatakse perioodiliselt (võimalusel igal aastal) sihtrühmale suunatud järelvalve tööplaani, mis võimaldab olemasoleva järelvalve ressursi otstarbekat kasutamist.

1. TAUSTATEAVE

1.1. Õiguslik taust

Vastavalt lastekaitse seaduse (LasteKS) § 38 lg 1 teeb SKA riiklikku järelvalvet LasteKS-s ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuete täitmise üle ning vastavalt LasteKS § 38 lg 6 teeb SKA haldusjärelvalvet LasteKS-s ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud KOV üksuse ülesannete täitmise üle.

Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 75¹ lg 1 kohaselt on haldusjärelvalve ühe haldusorgani kontroll teise haldusorgani üle ning lg 4 kohaselt haldusjärelvalve teise haldusekandja üle hõlmab haldusülesannete täitmise õiguspärasuse ja seaduses sätestatud juhul otstarbekuse kontrollimist. Haldusjärelvalve teostajal on teise haldusekandja kontrollimisel õigus teha ettekirjutusi, mille täitmata jätmise korral on asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras rakendatava sunniraha ülemmäär 9600 eurot.

VVS § 75² lg 1 sätestab, et haldusjärelvalve teostajal on õigus:

- 1) nõuda järelvalvatavalt seletusi ja dokumentide esitamist;
- 2) peatada järelvalvatava asjakohane ametnik või töötaja ning teda küsitleda;
- 3) kontrollida meeleliselt või tehnilise vahendi abil järelvalvatava valduses olevat vallasasja, sealhulgas avada uksi ja kõrvaldada muid takistusi;
- 4) võtta järelvalvatava valduses olev vallasasi hoiule ning vajaduse korral hoiulevõetud vallasasi müüa või hävitada;
- 5) siseneda järelvalvatava territooriumile, piiratud või tähistatud kinnisasjale, ehitisse ja ruumi, sealhulgas avada uksi ja väravaid ning kõrvaldada muid takistusi;
- 6) jäädvustada olukord, võtta proove ja näidiseid, samuti teostada mõõtmisi ning teha ekspertiisi;
- 7) rakendada seaduses sätestatud muid haldusjärelvalve meetmeid.

Vastavalt VVS § 75² lg 2 Haldusjärelvalve teostaja teavitab järelvalvatavat võimaluse korral eelnevalt järelvalve läbiviimise ajast ja viisist.

LasteKS 3. peatükk räägib lastekaitse korraldusest ning § 17 sätestab järgmised KOV ülesanded:

1. lapse õiguste ja heaolu tagavate põhimõtete järgimine KOV arengukavas;
2. lapse õigusi ja heaolu tagavate programmide ja projektide väljatöötamine ning nende rakendamine oma haldusterritooriumil last ohustavate riskide ennetamiseks ja vähendamiseks;

3. abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine;
4. perekonnast eraldatud lapsele ja tema perekonnale meetmete pakkumine;
5. KOV üksuse hallatavate lasteasutuste sisehindamise üle teenistusliku järelevalve korraldamine;
6. lapse arengut toetava keskkonna loomiseks ning laste, lastega perede ja lapsi kasvatavate isikute toimetuleku parandamiseks oma haldusterritooriumil vajaliku teabe kogumine laste ja perede olukorra ning vajaduste kohta;
7. riikliku järelevalve teostamine käesolevas seaduses sätestatud alustel.
8. KOV üksus peab looma tingimused lastekaitsetöö tegemiseks eesmärgiga tagada eelnimetatud ülesannete täitmine. KOV üksuse juurde moodustatakse vajaduse korral nõuandva organina laste ja perede komisjon.

LasteKS sätestab ka SKA-le ülesanded lastekaitse korraldamiseks Eestis, mh KOV-de nõustamine lapse heaolu toetavate arengukavade koostamisel, KOV üksuse abistamine lastekaitse juhtumite lahendamisel ning toetamine lapsele või perele sobivate meetmete leidmisel olemasolevate riiklike meetmete hulgast. Ühe osana KOV-dele toetuse pakkumisest on SKA välja töötanud lastekaitsetöötajatele suunatud teenused ning juhendid ja vormid.

1.2. Sotsiaalkindlustusameti senine praktika riskimudelite koostamisel

Sotsiaalteenuste järelevalve planeerimise riskimudelid on koostatud asendushooldusteenuse ja väljaspool kodu osutatavale üldhooldusteenusele (riikliku järelevalve valim koostatakse ohuproгноosi alusel). Lastekaitse haldusjärelevalve planeerimiseks kasutatakse lastekaitse riskimudelit, mida uuendatakse igal aastal. Riskimudel on koostatud SKA järelevalvetöötajate poolt, analüütikute kaasabil töökogemuse pinnalt ega põhine teaduslikul lähenemisel.

KOV-de eristamisel riskitasemete järgi on valimi moodustamisel arvestatud asjaolusid, mis võiksid teha töö konkreetsetes kohalikus omavalitsuses tulenevalt piirkondlikust eripärast keerulisemaks või töömahukamaks. Riskitegurid võivad olla seotud KOV territooriumil elavate laste arvuga; kõrge töötuse määraga; puuetega laste osakaaluga; madalate sissetulekutega; eluasemete puuduliku seisukorra; probleemise tervisekäitumisega (sh sõltuvushäired); teenuste kättesaadavusest tulenevalt (nt linnastunud piirkonnad või hajus asustus).

1.3. Järelevalve sihtrühma kirjeldavad andmed

Eestis on 15 maakonda ja 79 kohalikku omavalitsust (15 linna ja 64 valda). Kohalikes omavalitsustes on ametikohale nimetatud lastekaitsetöötajad, kes korraldavad lastekaitsetööd, hindavad laste abivajadust ning osutavad abivajavale lapsele abi vastavalt LasteKS-s sätestatule. KOV territooriumil elavatele lastele abi osutamine võib olla väga erineva sisuline: alates lapse toetamisest koolikohustuse mitte täitmisest kuni lapse perest eraldamiseni. Lastekaitsetöö sisaldab endas seetõttu ka võrgustikutööd partnerasutustega ning juhtumi korraldamist sotsiaalhoolekande seaduse §§ 9 ja 10 toodud põhimõtetel.

2. TELLITAVA TÖÖ TEHNILINE KIRJELDUS

2.1. Tellitava töö eesmärk on välja töötada andmeanalüüsivahend (Excelis vms programmis kasutatav), mis võimaldab indekseerimise ja arvutusvalemite abil võrrelda kohalike omavalitsuste kohta kogutud andmeid. Selle abil saab esile tuua kohalikud omavalitsused, mis peaksid kuuluma haldusjärelevalve valimisse. Vahendi töötamist testitakse ning selle kasutamise kohta koostatakse juhendmaterjal. Loodud järelevalve valimi koostamise tööriist varustatakse selle koostamise ajal kehtivate andmenäitajatega ning see on üleandmisel praktiliselt kasutatav. Tööriist peab võimaldama andmevälju lisada, eemaldada ja muuta; olema kasutajasõbralik ja varustatud juhendmaterjaliga.

2.2. Tellitava töö tulem

SKAle on üle antud lastekaitse töö ja korralduse haldusjärelevalve valimi koostamiseks kasutusvalmis tööriist (andmeanalüüsivahend), mis võimaldab järelevalve ressursi suunata nendesse KOVdesse, kus on suurim risk, et lastekaitse töö ja selle korraldus ei vasta seaduse nõuetele. Tööriist kasutab KOVde reastamisel riskitegureid, mille korrelatsioon ebakvaliteetse lastekaitsetöö ja korraldusega on varasemalt kindlaks tehtud teadusuuringutes ja/või teiste (riikide) järelevalvet tegevate asutuste praktikas. Tööriist peab võimaldama andmevälju lisada, eemaldada ja muuta ning olema kasutajasõbralik ja varustatud juhendmaterjaliga.

3. PAKKUMUS

Tellijal hindab pakkumust tervikuna. Pakkumus koosneb tervikuna töö kogumaksumusest, tööde ajakavast ja varasemate tööde kinnitustest. Ajakava on orienteeruv ja täpsustub koostöös lepingu täitjaga, pakkuja esitab pakkumuses esmase projektiplaani (kalendrikuude lõikes, arvestades pakkuja meetoodikat).

3.1. Pakkumus peab sisaldama

3.1.1 Uuringu kirjeldust sh:

- teavet pakkuja varasemate kogemuste kohta sarnaste riskimudelite väljatöötamisel sotsiaalvaldkonnas või muudes seotud valdkondades (nt tervishoid, haridus, õiguskaitse);
- teavet pakkuja kompetentsi kohta – kas meeskonnas on eksperte, kellel on süviti teadmised sotsiaaltöö ja sotsiaalteenuste korraldamisest, haldusjärelevalvest ja andmeanalüüsist;
- teavet pakkuja rahvusvaheliste või kohalike parimate praktikate rakendamise kohta varasemate sarnaste analüüside koostamisel;
- pakkuja nägemust uurimisülesande püstitamisest (sh täpsustatud uurimisküsimused);
- pakkuja käsitlust asjakohaste riskitegurite tuvastamiseks ja esile toomiseks;
- pakkuja arusaama, kuidas tagatakse riskimudeli piisav paindlikkus ja kohandatavus kohalike omavalitsuste erinevatele tingimustele ja vajadustele;
- riskimudeli valideerimisega seonduvad tegevused;
- esmast ülevaadet, milliseid andmeid plaanitakse kasutada riskimudeli koostamiseks ning nägemust andmete kogumisest, töötlemisest ja analüüsist;
- andmete kogumise ja analüüsi vastavust kehtivate õigusaktide ja parimate tavadega, sealhulgas isikuandmete kaitse nõuetega;
- ülevaadet, milliseid statistilisi ja analüütilisi tööriistu ning meetodeid plaanib pakkuja kasutada, et tagada mudeli usaldusväärsus ja täpsus;

3.1.2 Tellitava andmeanalüüsi vahendi loomise idee sh:

- andmeanalüüsivahendi testimise protsessi kirjeldus;
- andmeanalüüsi tööriista testimise põhjal saadud tulemuste valiidsuse hindamine ja sellega seotud tegevused;
- teave kavandatava tööriista kohaldamise võimaluste kohta olukordades, kus uue teabe või andmete saamine võib muuta riskihinnanguid;
- pakkuja nägemus andmeanalüüsi tööriista jätkusuutlikkuse tagamisest.

3.1.3 Andmeanalüüsivahendi testimise ja kasutajate koolitamisega seonduv sh:

- ülevaade koolituse õpiväljunditest ja mahust;
- juhend- ja koolitusmaterjalide tagamine
- Pakkuja vaadet lepingu täitmise eelduseks olevatest asjaoludest ja ajakavast, sh:
 - Tellitava töö etappide läbiviimise kirjeldus tegevuste elluviimisel (sh vaheraportide esitamise ajad iga etapi lõpus);
 - Väljamaksete toimumine (Vastavalt hankelepingu projektile väljamaksed kahes osas);
 - Lisaandmete ja lubade (nt juurdepääsu õigused andmebaasidele jms) vajalikkuse hinnang;
 - lühikirjeldus koostööst Sotsiaalkindlustusametiga (ootused, vastutus, rollid, kohtumiste sagedus jne).

4. Nõuded pakkujale

Pakkuja meeskonda peab kuuluma projektijuht, kes osaleb isiklikult uuringu elluviimisel. Projektijuhi ülesandeks on projektitegevuse koordineerimine, tellijaga suhtlemine ja sisuline töö uuringu elluviimisel.

Projektijuht peab omama riigihanke algamisele eelneva 60 kuu jooksul eksperdina/analüütikuna osalemise kogemust vähemalt ühes sotsiaalvaldkonna uuringuprojektis või kogemust IT andmeanalüüsi lahenduste väljatöötamisel (nimetatud uuringuprojekt/nimetatud kogemus peab olema alanud ja lõppenud eelnimetatud perioodil).

Lisaks projektijuhile peab meeskonda kuuluma vähemalt üks ekspert/analüütik, kes osalevad isiklikult uuringu elluviimisel. Ekspert/analüütiku ülesanneteks on uuringu meetodika koostamine, selle elluviimine (kogutud andmete analüüs, raporti kirjutamine ja muu sisuline töö uuringuga) ning infotehnoloogilise andmeanalüüsivahendi loomine.

Ekspert/analüütik peab omama riigihanke algamisele eelneva 60 kuu jooksul eksperdina/analüütikuna osalemise kogemust vähemalt ühes sotsiaalvaldkonna uuringuprojektis või kogemust IT andmeanalüüsi lahenduste väljatöötamisel (nimetatud uuringuprojekt/nimetatud kogemus peab olema alanud ja lõppenud eelnimetatud perioodil).

5. TÖÖ TEOSTAMISE TÄHTAEG

5.1. Töö üleandmise tähtaeg on hiljemalt 12.12.2025.

5.1.1. Töö üleandmine toimub etappide kaupa vastavalt poolte vahel kokku lepitud ajakavale.

5.1.2. Pooltel on õigus aja- ja tegevuskava täpsustada, kui see on vajalik selles esinevate ilmselgete vastuolude või ebatäpsuste kõrvaldamiseks.

5.2. Töövõtja esitab tellijale vahearuanded teostatud töö ja läbiviidud tegevuste kohta vastavalt poolte vahel kokkulepitud ajakavas esitatud tähtaegadele.

5.2.1. Vahearuandes tuleb välja tuua ka pakkuja esitatud aja- ja tegevuskavast kinnipidamine või probleemid, mis seda takistavad. Tellijal on õigus esitatud vahearuannete põhjal anda töövõtjale juhiseid, teha märkusi töö nõuetekohaseks teostamiseks või teha ettepanekuid tegevus- ja ajakava ning töö teostamise metoodika kohandamiseks. Vahearuanded tuleb esitada tellija kontaktisiku e-posti aadressile.

5.3. Töövõtja viib läbi valminud töö tutvustamise tellija partnerasutusele, juhul kui tellija sellise vajaduse esitab.